

Ohessa keskeiset huomiot, jotka liittyvät esitykseen lisätä lukioiden ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä.

§ 8. *Yhteistyö ja koulutuksen hankkiminen.* Pykälän 1 momentti sisältäisi koulutuksen järjestäjän yleisen velvollisuuden olla yhteistyössä muiden opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen kanssa sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa.

Esityksen tavoite on kannatettava, yhteistyön tiivistämiseen mainittujen tahojen kanssa on selkeästi tarvetta. Korkeakoulujen toimintaa määrittelevä laki ei kuitenkaan sisällä yhteistyövelvoitetta. Yhteistyön tiivistämisestä on sovittu ministeriön ja korkeakoulujen välissä neuvotteluissa.

Asetelma on epätasapainossa ja ongelmallinen lukioiden näkökulmasta. Yhteistyövelvoite tulee olla kirjattuna velvoittavana myös korkeakoulujen toimintaa määrittelevään lakiin. Lisääntyvän yhteistyön kustannuksia ei ole arvioitu raportin kustannuksia käsittelevässä osuudessa. On selvää, että aiempaa tiiviimpien ja järkevällä tavalla lukiokoulutuksen toteutusta tukevien yhteistyömallien rakentaminen, kehittäminen ja ylläpitäminen vaativat resursseja lukiokoulutuksen järjestäjiltä ja korkeakouluilta.

Esitän huoleni myös korkeakoulujen puolelta tarjottavien opintojen laadusta ja sopivuudesta lukiokoulutukseen. Nykymuodossaan opetussuunnitelman mukaista lukiokoulutusta voidaan pitää varsin tasalaatuisena mm. siksi, että lukio-opettajilla on lähes poikkeuksetta muodollinen kelpoisuus. Samoin kustantajat pyrkivät varmistamaan lukiokoulutuksessa käytettävien materiaalien laadun ja relevanttisuuden asiantuntijalausuntojen avulla. Kaikki korkeakoulut eivät kuitenkaan vaadi opettajiltaan pedagogista koulutusta tai vaatimustaso on matala. Usein käytettävät kansainväliseen taustakirjallisuuteen perustuvat materiaalit ovat opettajien tai tutkijoiden itsensä laatimia eikä niiden laatua ole kriittisesti arvioitu. Osa korkeakouluista tarjoaa MOOC-kursseja rajatuilla tieteenaloilla, mutta näidenkin laatu vaihtelee. MOOC-kurssien tarjonta vaihtelee myös korkeakoulujen välillä.

Olisi tarpeen selvittää, että missä määrin korkeakoulut pystyvät tarjoamaan opintoja eri tieteen aloilla. Monilla tieteenaloilla kurssien osallistujamäärät on määritelty tarkkaan ja resurssit on mitoitettu tavoitteena optimoida opintopistetulos ja minimoida kulut. On myös tieteenaloja, joita ei voi opiskella yli oppiainerajojen, vaan opiskelijalla täytyy olla tarkkaan määritelty pääaineen opinto-oikeus.

Lakiehdotuksessa 38 § *Opiskelijan arvioinnista päättäminen.* Ehdotuksessa esitetään, että arvioinnista päättää opettaja tai opettajaryhmä. On tarpeen pohtia, että kuinka korkeakoulujen kanssa yhteistyössä toteutettujen opintojen arviointi järjestetään siten, että lukio-opiskelijan oikeusturva ei vaarannu. Pelkkä opintopisteisiin siirtyminen ei ratkaise ongelmaa. Korkeakouluopettajilla ei ole välttämättä kokemusta lukiokäisten opiskelijoiden opettamisesta tai arvioinnista. Lisäksi on syytä huomata, että on tieteenaloja, joiden opettajat ovat vuosien saatossa tottuneet hyvin valikoituneeseen opiskelija-ainekseen.

56 § *Koulutuksen arviointi ja laadunhallinta.* Laajempi opintojen toteuttaminen yhteistyössä korkeakoulujen kanssa tuo laadunhallintaprosesseihin yhden uuden lisäresurssia vaativan tekijän.

Yleisesti on olemassa riski, että yhteistyön lisäämisen ja tiivistämisen vaatimus lisää alueellista eriarvoisuutta. Nykytilanteessa lukiokoulutusta pystytään järjestämään kattavasti kuntakeskuksissa kaukana yliopistokampuksista. Opetuksen järjestäjillä, lukioilla ja korkeakouluilla on toimivia etäopiskelumahdollisuuksia ja ne kehittyvät edelleen, mutta teknologiasta huolimatta, tai usein myös siitä johtuen, välimatka on aina myös kustannus ja kustannus täytyy pystyä kattamaan vuosittain.

Pekka E Hirvonen
sivistysjohtaja, Kiteen kaupunki
rehtori, Keski-Karjalan kansalaisopisto
dosentti, Itä-Suomen yliopisto